

prostředí národního, sociálního a hospodářského nutně ovšem působila, že polská Jednota brzy nabývala v některém ohledu *odchylného rázu*. Při stálém spojení s Jednotou v Čechách a na Moravě stávala se dcera mimoděk i učitelkou matky, a zpětně vlivy a příklady z Polska domů přinášené vysvětlí nejednu změnu v orientaci a nejednu událost v domácí Jednotě. Pořádili jsme již, že polské sbory tvořila od počátku především šlechta a bohatší měšťanstvo, takže měly nutně jiný ráz sociálním postavením svých údů. *Šlechta* brzy nabyla většího vlivu na vedení církve, než dopouštěli Bratři v Čechách. Ale i tak lze říci, že polští bratřští páni respektovali ve vedení církve kněžské Starší více nežli reformovaní své duchovní seniory. To tím spíše, že duchovní vedení církve měla i pro Polsko Úzká rada jako ústřední orgán celé Jednoty, a její středisko zůstávalo mimo Polsko. Pod vlivem polského příkladu poroste však, jak uvidíme, význam šlechty i v životě Jednoty českomoravské. Vlivem reformovaného bohosloví a církevní praxe se polská Jednota přiblížila Starému Zákonu a učila se rozumět jeho obsahu a jeho návodu pro řízení křesťanského lidu. Polská bratřská šlechta se pilně účastnila politického života, což bylo nejen privilegiem, ale i odpovědnou a někdy nákladnou povinností. Bývala zde příkladem zájmu pro obecné dobré i neúplatnosti. Bratřští kazatelé ji hleděli uchránit přepychu a touhy po zevním lesku, který polskému prostředí škodil tak zhoubně.

A opět stavovský ráz bratřského *duchovenstva* se na polské půdě brzy měnil. Přes prvotní rozpaky začali užívat z vůle svých patronů výnosu nadání církevních a desátků, které prve připadaly katolickým kněžím. Nebylo vždy k jejich duchovnímu prospěchu, když místo vlastní rukodělné práce, v české Jednotě stále aspoň zčásti zachovávané, nebo místo dobrovolných příspěvků údů sboru přijímali důchod z práce poddaných, i když na druhé straně získávali více času ku práci duchovenské a literární. Také ženitba kněží zobecněla mezi Bratry v Polsku dříve než v mateřské Jednotě, rovněž příkladem druhých evangelických církví, což mělo své důsledky pro život v bratřských domech, ustavených původně v předpokladu, že tu bude soustředěn ducho-

venský dorost kolem svobodného kněze, nezaujatého vlastní rodinou. Na české půdě se tato změna dostaví také, ač později.

Jednota se *posílila ve svém zásadním ekumenismu*, když byla v Polsku okolnostmi stále vedena ke styku s příbuznými evangelickými církvemi. Zejména s církví reformovanou se Bratři setkali v přímém styku teprve zde. Třeba se vzájemný vztah neobešel bez poruch a napětí, vnitřní blízkost musila vyniknout. I ta okolnost, že Jednota nebyla v polském protestantismu složkou početně tak malou jako ve vlasti, vedla Bratry k stálému pohledu za hranice vlastních sborů a nutila je k zvýšené odpovědnosti za protestantismus jako za širší celek. Chtíc nechtíc učila se v Polsku Jednota akcím širšího církevněpolitického dosahu, jak k tomu bude musit dojít i v Čechách. Zjedнала si mezinárodní ráz svou polskou větví, sobě na prospěch. Upoutala větší měrou než dotud pozornost zahraničních církví na své poselství a na své řády. Uvědomí si časem i souvislost s církví polskou na základě starších styků křesťanské církve české a polské a dostane se i do styku s pravoslávím.

V roce Sandoměřské dohody podnikli Bratři pokus o misií z Polska do *moskevské Rusi*. Polský král vypravil veliké poselstvo k caru Ivanovi IV. Hroznému, aby po dlouholetém válčení sjednalo mír. Poselstvo vedl inowrocławský vévoda Jan Krotowski, Bratr, v jeho doprovodu měl přední místo Rafael Leszczyński, rovněž úd Jednoty. Jejich duchovním průvodcem byl B. Jan Rokyta, tou dobou již konsenior, scestovalý a znalý několika jazyků. Netajil se úmyslem zaujmout pro reformační evangelium samého cara, jehož zájem o bohoslovecké otázky byl znám. Ostatně i oba bratřští páni měli týž záměr s pozadím politickým. Krotowski stál po smrti Zikmunda II., s nímž už tehdy bylo nutno počítat, v čele těch, kdo pracovali pro zvolení Ivanovo na polský trůn. Car přijal Rokyta ve veřejném slyšení a položil mu řadu otázek, na něž B. Rokyta odpověděl ústním výkladem a pak k carově žádosti i písemně. Radost z takového zájmu panovníkova byla však předčasná. Car užil příležitosti, aby ukázal své bohoslovecké vzdělání, a odpověděl Rokytovi naprosto odmítavě, nešetře výrazy odporu proti západnímu a luterskému kacířství.